

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№8
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M A KTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 512 sahifa,
1-avgust, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori modeli: tizimli boshqaruv yondashuvi asosida shakllanishi.....	14
Abdullayeva Nafisa Shavkatovna, Maraimova Muxtabar Pulatovna	
O'smirlardagi nevroz holatining psixologik xususiyatlari.....	20
Abduraximov Doniyor Abdusaid o'g'li	
Ta'lim siyosati va o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi: xalqaro tajriba va o'zbekistonda amaliyot taqqoslamasi.....	25
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning hozirgi holati va o'ziga xosligi	30
Beknazarova Muxlisa O'tkir qizi	
Ta'lim sifatini oshirishda "Barkamol avlod" bolalar maktablarining zarurati va ahamiyati	33
Eshmuminova Oybarchin Botirovna	
Bolalarda nutq kamchiliklari: etiologiya, rivojlanish dinamikasi va erta aralashuv	39
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kitobxonlikka o'rgatish usullari	44
Maydonova Saboxat Sadulloyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik vositasida badiiy adabiyot namunalari qiziqishni shakllantirishning o'ziga xos jihatlari.....	48
Mingbayeva Barno Ubaydullayevna	
Pedagogical Characteristics in Enhancing Speaking Skills of Esp Learners in English Language Classes Through Digital Technologies.....	52
Pardayeva Zulaykho Yusubjonovna	
Nutq buzishlarida uchraydigan idrok jarayonining o'ziga xos xususiyatlari	55
Ruziyeva Guzal Shuxrat qizi	
"Biologik savodxonlik" tushunchasi zamonaviy ta'lim paradigmasi kontekstida	59
Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna	
O'qituvchi faoliyatida kasbiy madaniyatning o'rni	65
Umarova Feruzabonu Bobir qizi	
Gamifikatsiyalangan jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining 11–12 yoshli o'quvchilarda emotsional barqarorlikka amaliy ta'siri.....	68
Tojiyev Baxriddin Baxtiyorovich	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	72
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Media va axborot savodxonligi 21-asr pedagoglarning asosiy kompetensiyasi sifatida.....	76
Boypolvonov Barot Djonqobulovich	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini takomillashtirishning lingvistik va lingvometodik talqini.....	81
Ismoilova Zarnigor Raximjon qizi	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	86
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Pedagogik faoliyatda stress namoyon bo'lishiga ijtimoiy omillarning ta'siri	90
Jumanova Ug'loy Sodiqjonovna	
Oliy ta'lim muassasalarida nomutaxassislik yo'nalishlarida ingliz tilini o'qitishni takomillashtirish.....	96
Koshayeva Sansabila Kamiljanovna	
Ijtimoiy-ekologik madaniyatni rivojlantirishda xalqaro tajribalar va ta'lim jarayonining o'rni.....	100
Mamajonova Fotimaxon O'ktamovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati	105
Murodova Madina Karim qizi	
Elektrotexnika va elektronika fanini o'qitishning zamonaviy metodlari	108
Ortiqov Mironshoh Sodiqovich	

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishda Blended learning texnologiyasini O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga tatbiq etish.....	110
Pakirdinova Sharofat Abdumutaljonovna	
O'zbekistonda ta'lim sohasi bo'yicha strategik dasturlarni ishlab chiqish istiqbollari.....	115
Quronboyeva Mavluda Bahodirovna	
Xalqaro baholash dasturlari va neyropedagogika	120
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
6-sinf o'quvchilarida matn bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish metodikasi	123
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Talabalarda pedagogik qobiliyatlarni shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati	128
Yusupov Ulug'bek Kadirovich	
Adabiy ta'lim jarayonida o'quvchi ma'naviy kamolotini ta'minlashda motivatsiya uyg'otish texnologiyalarini takomillashtirish	132
F. Zaynabuddinov	
Развитие поликультурной компетентности студентов в образовательной среде вуза	135
Киреева Эльвина Фларитовна	
Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik xususiyatlar	140
Sanayev Gayrat Shermuxamedovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar muloqot madaniyatini tarbiyalashning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish	144
Boybo'riyeva Saodat O'ralovna	
Kattalar ta'limi texnologiyasi: muammolar, yondashuvlar va rivojlanish yo'nalishlari	148
Davletova A.	
Yangi O'zbekistonda inklyuziv ta'limni rivojlantirishning huquqiy asoslari	152
G'aniyeva Gulrux Tavakkaljon qizi	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirish	156
Madmarova Gulchexra Qodirovna	
O'lkashunoslik materiallarining oliy ta'lim jarayonida tarbiyaviy salohiyatini ochib berish	160
Mamajonov Mo'minjon	
Muhandislik grafikasi darslarida o'quv faoliyatining shaxsga yo'naltirilgan innovatsion modeli	165
Mamasidikova Gulnora Muhammad qizi	
Sun'iy intellektga asoslangan ta'limiy resurslarning pedagogik imkoniyatlari.....	169
Muhiddinov Muhiddin Nuriddin o'g'li	
Ijod maktablari o'quvchilarining badiiy-ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyati.....	173
Nurmatova Shohistaxon Muhammadjonovna	
Voleybolchi qizlarni tayyorlashning differensial vositalaridan foydalanish zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	178
Odilova Feruzaxon Valijon qizi	
PIRLS baholash tizimini qo'llash vositasida mustaqil o'qishga o'rgatishda IMEN texnologiyalaridan foydalanish.....	184
Olimjonova O'g'ilxon Abdurasul qizi	
Yoshlar o'rtasida internet qaramligi va ijtimoiy izolyatsiya zamonaviy Maugli sindromining klinik ko'rinishlari	188
Polvanov Rasulbek Baxtiyarovich	
Boshlang'ich maktabda o'zbek tili darslarida differensial ta'limdan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlari	192
Rasulova Nozigul Abdivahid qizi	
Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqini takomillashtirish	196
Sharfova Nilufar Ilhom qizi	
Xalqaro baholash dasturlari asosida ta'lim samaradorligini oshirishning pedagogik shart-sharoitlari (PIRLS misolida).....	200
Tuxtasinova Munira Ibragimovna	
Fransuz tili darslarida tabiatshunoslik atamalarini boshlang'ich sinflarda shakllantirish va o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari.....	204
Umarova Madinabonu Bahodir qizi	

O'smir psixologik salomatligini barqarorlashtirishda art-terapiyadan foydalanishning imkoniyatlari	208
<i>Yusupxodjayeva Umida Baxodir qizi</i>	
Nofillologlarni (filolog bo'lmaganlarni) kasbiy aloqa madaniyatiga o'rgatish maqsadida zamonaviy ingliz tilining lingvometodik tahlili.....	214
<i>Zarina Itolmasova</i>	
Forsayt va qaror qabul qilishni bog'lovchi kognitiv komponentlar.....	219
<i>Hasanova Sumanbar Hamroqulovna</i>	
Разработка и внедрение виртуальных лабораторных работ по биохимии для студентов фармацевтических факультетов.....	222
<i>Мамадалиева Зарина</i>	
Abduqodir Shakuriyning ta'lim va tarbiya haqidagi umumiy qarash va g'oyalari: chuqur tahlil	226
<i>Ashurova Dilrabo Isroil qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda ijtimoiy-madaniy kompetentlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish tizimi ..	230
<i>Jakbarova Zarifaxon Solijon qizi</i>	
Badiiy-estetik qobiliyat tuzilmasi va uning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	233
<i>G. S. Kaxarova</i>	
Umumta'lim maktablarida informatika o'qitish asosida ta'limni raqamlashtirishning metodologik asoslari...	236
<i>Mamajanov Rakhmatilla Yakubjanovich</i>	
Shaxsda ma'naviy intellektni rivojlanishiga qadriyatlar yo'nalganligining ta'siri.....	240
<i>Mirxoliqova Charos Xabibullayevna</i>	
O'qituvchilarning sun'iy intellekt bo'yicha kompetentligini rivojlantirishda metodik yondashuv	244
<i>Najmetdinova Nargiza Sayfetdinovna</i>	
Ismlarning ma'noliligi va ularni o'qitishda lingvopedagogik yondashuvlar	252
<i>Sanakulov Zayniddin Ibodullayevich</i>	
Fitnes-aerobika mashqlaridan foydalangan holda sog'lomlashtirish mashg'ulotlari uslubiyati.....	258
<i>Shaxriddinova Laylo Nurxonovna</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalarining didaktik va "learning analytics"ning nazariy asoslari	262
<i>Sulaymanov Zulqaynar Rajabali o'g'li</i>	
Esse yozishni o'rgatishda zamonaviy metodlar.....	268
<i>Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi</i>	
Iqtisodiy matnlar tarjimasini o'rgatishda raqamli simulyatsiya va virtual reallik (VR) texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	272
<i>Xujanazarova Nozima Omonjonovna</i>	
Yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning ilmiy metodologik asoslari	275
<i>Axmedov Nodir Sadir o'g'li</i>	
Talaba-yoshlarda qo'shiq ijrochilik san'atini shakllantirishning zamonaviy pedagogik xususiyatlari: ta'lim islohotlari kontekstida yondashuv.....	279
<i>Begisbay Temirbayev</i>	
Xorijiy davlatlarda biologiya o'qituvchilarini tayyorlash tajribasi va uni O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari.....	283
<i>Hayitov Abdirasul Eshdavlatovich</i>	
Texnika oliy ta'lim muassasalari talabalariga umumiy fizika kursini o'qitishda virtual laboratoriyalarning ahamiyati.....	286
<i>Abdurakibov Akmal Abdugaparovich</i>	
Ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarining gapirish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirishda yangi – "instruksional texnologiya" va sun'iy intellektga tayanib o'qitish metodologiyasi.....	290
<i>Abrorxo'ja Muminxo'jayev Muksumxodjayevich</i>	
Jaloliddin Rumiy fikrlarining hozirgi yoshlarga ta'siri	296
<i>Allayarov Doniyor Islom o'g'li</i>	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.....	298
<i>Aygul Aralbayevna Urazimbetova</i>	
Sud psixologik ekspertizasida travmatik tajriba (PTSD) fonida emotsional reaksiya va ko'rsatma sifati o'rtasidagi bog'liqlik.....	301
<i>Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'limda 4 "K" kompetensiyalarini rivojlantirishdagi muhim dolzarbliklar	307
<i>Idiyeva Gulchehra Izomovna</i>	

Bikaryer oilalarda gender rollar integratsiyasi jarayonidagi psixologik omillar.....	311
<i>Ishboboyeva Gulbarchin Rustam qizi</i>	
Talabalar mustaqil ta'limini tashkil etishda sun'iy intellekt texnologiyalarida foydalanish muammolari va yechimlari.....	315
<i>Karshiyeva Dilnoza Utkirjonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning metakognitiv ko'nikmalarini shakllantirishda reflektiv yondashuv.....	319
<i>Laylo Baxtiyor qizi Axmedova</i>	
1939-1945-yillarda O'zbekiston hududida qishloq xo'jaligidagi paxtachilik va oziq-ovqat muammolari.....	323
<i>Mutallibjonov Boburmirzo Muzaffarovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarining tajriba oxiri jismoniy tayyorgarligi darajasi dinamikasi.....	328
<i>Samadov Sardor Sodiqovich</i>	
O'zbekiston umumta'lim maktablarida mazmun va til integratsiyalashgan o'qitish (CLIL) yondashuvining pedagogik va amaliy imkoniyatlari.....	335
<i>Tursunaliyeva Muattar Alisher qizi</i>	
O'rta maktab 11-sinf o'quvchilarining lug'at boyligini oshirishda turli metodlarning o'rni.....	340
<i>Xamzayeva Ruxshona Abdusamadovna</i>	
Umumta'lim maktablardagi ingliz tili o'quv darsliklari tahlili.....	344
<i>Xiloldinova Zulayho</i>	
Ingliz klassik adabiyoti orqali talabalar ma'naviy-axloqiy dunyoqarashini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari.....	348
<i>Ziyotov Farruh Saodilla o'g'li</i>	
XVI asr oxiri va XVII asr boshlarida ingliz dramasi janri va uslub xususiyatlari.....	352
<i>Sherqulova Zuloyho Dilshod qizi</i>	
Биохимическая роль витаминов как кофакторов в метаболических процессах организма.....	356
<i>М. У. Джалилов</i>	
ESL/EFL (ingliz tili ikkinchi/chet til sifatida) kontekslarida lug'at boyligini rivojlantirishda loyiha asosidagi ta'lim (PBL – Project-Based Learning): tajribalar, natijalar va O'zbekiston sharoiti uchun tavsiyalar.....	359
<i>Masharibova Sayyora Ahmedovna</i>	
Maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarda kognitiv tezkorlikni rivojlantirishda multisensor yondashuvning samaradorligi.....	364
<i>Musratova Zilola</i>	
Yangi O'zbekiston sharoitida talabalarning tarixiy dunyoqarashini rivojlantirishda tarixiy ongning ahamiyati.....	367
<i>Shadibekova Dildora Fazildjanovna</i>	
O'zbekiston maktablarida ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: yuqori sinflarda eksperimental tadqiqot dizayni.....	371
<i>Ahmadjonova Diyora Dilshod qizi</i>	
Texnika oliy ta'lim muassasalarida umumiy kimyo kursini integrativ takomillashtirishning ilmiy metodik asoslari.....	376
<i>A. A. Xaydarov</i>	
Sport faoliyatida pedagogning o'rni.....	380
<i>Isoqov Nuriddin Halim o'g'li</i>	
Katta maktabgacha yoshdagi yengil dizartriya nutq nuqsoniga ega bo'lgan bolalarning lug'at boyligini tekshirish.....	384
<i>Mamatova Aziza Bo'riboevna, Xayrulloeva Marjona Tuychi qizi</i>	
Sharqiy mintaqalarda ajrimdan keyingi erkaklarning psixologik holati: an'anaviylik va zamonaviylik o'rtasida.....	387
<i>Nazokat Xudoyqulova</i>	
Modellashtirish jarayonida "Geogebra" matematik dasturining imkoniyatlari.....	393
<i>O. Halimov, M. Jo'raqulova</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijodiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik psixologik asoslari.....	398
<i>Ozoda Tolipova, Jumaboyeva Zarnigor</i>	
Shaxsda psixologik barqarorlikni rivojlantirish omillari.....	403
<i>Ozoda Tolipova</i>	
Oilaviy qo'llab-quvvatlovsiz sportchilarda yolg'izlik hissi va depressiv belgilarning paydo bo'lishi.....	407
<i>Qaimova Gulmira Uchqun qizi</i>	

Duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ishlarda oilaning o'rni	410
Raxmatova Elmira Shavkat qizi	
Ajrashgan oilalarda voyaga yetmagan bolalarning psixologik moslashuv darajasi	413
Ro'ziyeva Zilola Fayzulla qizi	
Rinolaliya nutq nuqsoniga ega bolalar bilan operatsiyadan oldingi davrda olib boriladigan logopedik ishlar	417
Shokirova Shaxnoza Dilmurodovna, Nig'matova Movluda Asatulla qizi	
Erta turmush qurish muammosining ijtimoiy psixologik asoslari	421
Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi	
Pedagogik kompetentlikni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning ahamiyati	424
G'ofurova Mohidil Sayfutdin qizi	
Integrativ yondashuv asosida v-vi sinflarni raqamli texnologiya vositasida o'qitishning pedagogik va psixologik mezonlari	427
Abdug'afur Avliyoqulov	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining akmeologik pozitsiyasini rivojlantirish	432
Aralova Dilafruz Dushaboy qizi	
Pedagogical Foundations for the Development of National Sports Within the Framework of Physical Education for Schoolchildren	436
Aximetov Bayrambay Kanatbayevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida zamonaviy integrativ metodlar asosida ilmiy dunyoqarashini rivojlantirishning didaktik modeli	441
Boltayeva Xolida	
O'smirlarda gender infektsiya namoyon bo'lishiga ta'sir etuvchi psixologik omillar	446
Karimova Gulhumor Shodi qizi	
Talabalarni psixologik treninglar asosida ijtimoiylashtirish omillari	449
Omonova Oyguil Qodir qizi	
Talabalarda boshoratlash ko'nikmalarini shakllantirishning ilmiy pedagogik masalalari	454
Rustamov Bektosh Ximmatovich	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining badiiy ijod qobiliyatlarini rivojlantirish tamoyillari	458
Saddinov Alisher Atadjanovich	
How to Teach Vocabulary in EFL Classrooms	462
Sarvinov Mirzaliyeva	
Urologiyani o'qitishda interaktiv, multimedia, raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi	465
Sayfedinov Sanjarbek Ikramovich	
Taekvondochilarni yillik siklda tayyorlashni rejalashtirish xususiyatlari	469
A. A. Nuritdinov	
Ingliz tilini chet tili sifatida o'rgatishda elektron korpuslar, KWIC, Word Sketch va Konkordans usullarini qo'llash	472
Amonova Mahbuba Olimovna	
Innovatsion pedagogik texnologiyalar yordamida maktabgacha ta'limda integratsiyalashgan ta'limni tashkil etish	476
Asqarova Dilafruz	
Maktab ta'limida o'quvchilar bilan munosabatlarni boshqarish (CRM) tizimlari bilan integratsiya	479
Hamzayeva Kamola Norbek qizi, Duvlanova Mashhura Fahriddin qizi	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish jarayonining psixologik asoslari	483
Ibragimov Aziz Tulkunovich	
Sensor afaziyada olib boriladigan logopedik ishlar mazmuni	487
Otajonova Dilrabo Ramil qizi	
Oilada shaxslararo munosabatlarning ijtimoiy-pedagogik tahlili	491
Palvannazirova Yulduz Hasanboy qizi	
Maktab o'quvchilari og'zaki nutqini metaforani o'qitish orqali rivojlantirish metodikasini takomillashtirish (5–7-sinflar misolida)	495
Rustamova Dilfuzaxon Vohidjon qizi	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining tanqidiy fikrlashini baholash mezonlari va usullari	500
Tojiboyeva Shohistaxon Komiljonovna	

O'quvchilarning tanqidiy fikrlash salohiyatini aniqlashda
PISA topshiriqlari asosida diagnostika metodikasi504
Jumayev Sanjar Soatmumin o'g'li

The Impact of Family, Environment and Early Childhood Development on Motivation507
Ayakulov Ulugbek Abdugaffor ugli

SENSOR AFAZIYADA OLIB BORILADIGAN LOGOPEDIK ISHLAR MAZMUNI

Otajonova Dilrabo Ramil qizi

Alfraganus universiteti Pedagogika fakulteti
Defektologiya 22-1 guruh talabasi

Ilmiy rahbar: Karimova Zulfiya Abdurahmanovna

Alfraganus universiteti pedagogika va psixologiya
kafedrası o'qituvchisi

ORCID: 0009-0008-8370-8771

Annotatsiya: Sensor afaziya nutq apparati markaziy bo'limining chap chakka sohasida joylashgan Vernike markazining lokal jarohatlanishi natijasida bemorda og'zaki nutqni tushunish butunlay yo'qolishi bilan namoyon bo'ladi. Ushbu maqolada sensor afaziyali bemorlar bilan olib boriladigan korreksion logopedik ish bosqichlari yoritib berilgan. Maqola mutaxassislar, bemorlar hamda ularning yaqinlari uchun foydali hisoblanadi.

Kalit so'zlar: afaziya, ekspressiv nutq, logoped, bemor, logoreya, tarqatma rasm, korreksion bosqichlar.

Abstract: Sensory aphasia occurs as a result of localized damage to Wernicke's area, located in the left temporal lobe of the cerebral cortex, which is responsible for understanding spoken language. In this condition, the patient completely loses the ability to comprehend speech addressed to them. This article presents in detail the stages of corrective speech therapy for patients suffering from sensory aphasia. The material has practical value for specialists in speech therapy and may also be useful for patients and their relatives.

Key words: aphasia, expressive speech, speech therapist, patient, logorrhea, visual aids, corrective stages.

Аннотация: Сенсорная афазия возникает в результате локального поражения центра Вернике, расположенного в левом височном отделе коры головного мозга, отвечающего за понимание устной речи. При этом у пациента полностью утрачивается способность воспринимать обращённую речь на слух. В данной статье подробно изложены этапы коррекционно-логопедической работы с пациентами, страдающими сенсорной афазией. Материал представляет практическую ценность для специалистов в области логопедии, а также может быть полезен для пациентов и их близких.

Ключевые слова: афазия, экспрессивная речь, логопед, пациент, логорея, наглядный материал, этапы коррекции.

KIRISH

Afaziya (yunoncha – inkor qo'shimchasi va phasis – fikr) – gapira olmaslik, so'zlash qobiliyatining buzilishi. Afaziya – po'stloqda joylashgan nutq markazlari zararlanishi oqibatida rivojlanadigan nutqning sistemali buzilishi. Afaziya bosh miyaning turli sohalari, ya'ni pastki peshona pushtasi, yuqori chakka pushtasining orqa qismi, pastki parietal soha hamda chakka–tepa–ensa sohalari tutashgan joylar zararlanganda kuzatiladi.

Demak, nutq markazlari bosh miya katta yarim sharlarining ko'p qismini egallagan. Kuchli ifodalangan nutq buzilishlari, ayniqsa, Broka va Vernike sohalari zararlanganda yaqqol namoyon bo'ladi. Bu markazlarga chegaradosh sohalari zararlanganda esa o'tkinchi afaziyalar kuzatiladi, xolos.

Afaziyaning bir necha tasniflari mavjud. Ularni tizimlashtirib, A.R. Luriya afaziyaning 7 ta turini ajratdi (1973-yil):

1. **Afferent motor afaziya** – o'naqaylarda chap yarim sharning pastki parietal pushtasi, aynan 22- va 42-maydonlar bilan chegaradosh hamda Operculum Rolandiga tutash bo'lgan 40-maydon zararlanganda kuzatiladi.
2. **Efferent motor afaziya** – pastki peshona pushtasining orqa qismi (44- va 45-maydonlar), ya'ni Broka markazi zararlanganda kuzatiladi.

3. **Dinamik afaziya** – Broka markazidan oldinda joylashgan premotor soha, ya'ni 9-, 10- va 46-maydonlar zararlanganda kuzatiladi.
4. **Sensor afaziya** – yuqori chakka pushtasining orqa qismi, ya'ni 22-maydon (Vernike markazi) zararlanganda kuzatiladi.
5. **Akustik-mnestik afaziya** – o'rta chakka pushtasi (21- va 37-maydonlar) zararlanganda kuzatiladi.
6. **Semantik afaziya** – chakka–tapa va ensa sohalari tutashgan joylar, ya'ni 37- va qisman 39-maydonlar zararlanganda kuzatiladi. Bu joy TPO (temporo-parieto-occipitalis) sohasi deb ham yuritiladi. TPO po'st-loqning uchlamchi sohasi hisoblanib, orqa assotsiativ kompleksni tashkil qiladi.
7. **Amnestik afaziya** – 37- va 40-maydonlar zararlanganda kuzatiladi.

Sensor afaziya. Sensor afaziyada fonematik eshituv buziladi, ya'ni so'zlarning tovush tarkibini farqlash qobiliyati izdan chiqadi. Boshqacha qilib aytganda, tovushlarning akustik analizi va sintezi buziladi. Sensor afaziyaning asosiy nuqsoni – nutqni tushunmaslikdir. Bemor na birovning nutqini, na o'zining nutqini tushunadi.

Og'zaki nutqda literal parafaziyalar ko'payib ketadi, ya'ni bemor so'zlayotganda bir tovush o'rniga boshqasini aytib yuboradi. Masalan, "salom" o'rniga "salon" yoki "dori" o'rniga "tori". Sensor afaziyada bemor o'z fikrini turli mimik harakatlar bilan ifodalashga intiladi. Grammatik jihatdan buzilgan nutq esa bir-biriga bog'lanmagan literal va verbal parafaziyalarga to'la bo'ladi. Takroriy nutq ham keskin buziladi. Kuchli rivojlangan sensor afaziyada bemor hatto bitta harfni ham, so'zni ham qayta ayta olmaydi.

Fonematik tahlil buzilganligi sababli so'zlarning sifati ham buziladi, qarama-qarshi tovushlarning o'rnini almashtiradi. Natijada narsalar nomi va ism-shariflar buzib aytiladi. Bemor narsalarning nomini bilsa-da, kerakli fonetik tuzilishini topa olmaydi, ya'ni so'zning tovush tarkibi parchalanadi. Shuning uchun bunday bemorlar so'zlarni takrorlash yoki predmetlarning nomini aytish uchun ko'p urinishadi.

Bemor logoreya (gapdonlik) bilan ajralib turadi: uning gapiga tushunish mushkul bo'lsa-da, ko'p gapiraveradi. Ularning nutqi hissiy tusga, intonatsiyaga boy bo'ladi. Sensor afaziyada o'qish va yozish ham buziladi, biroq praksis va optik gnozis saqlanib qoladi.

Bemorda saqlanib qolgan belgilar:

- So'zning ma'nosini tushunish (masalan, qo'lni tana qismi ekanini tushunadi, lekin qayerda joylashgani va nimaga xizmat qilishini anglamaydi).
- Qo'shimcha va so'z o'zgartiruvchi qo'shimchalar saqlangan bo'lsa-da, so'zning o'zagi buziladi.
- Fonematik idrok buzilganligi sababli bemor og'zaki nutqni tushunmaydi.
- Operativ xotira buzilgani tufayli logopedning yo'naltiruvchi yordamiga qaramasdan kerakli so'zni ayta olmaydi. Masalan: yuzimizni artadigan (sochiqni ayta olmaydi), ovqat yeydigan (qoshiqni ayta olmaydi).
- Qaytalanuvchi nutq yo'qligi kuzatiladi. Bemor logoped ortidan so'zlarni to'g'ri takrorlay olmaydi va betartib, tushunarsiz talaffuz qiladi. Bu holat logoreya deb ataladi.
- Ekspressiv (tashqi) nutqning buzilishi natijasida bemor aytayotgan jumlar ma'no anglatmaydi.
- O'qish va yozish butunlay buziladi.
- Nutqiy bo'lmagan tovushlarni idrok etish buziladi (masalan, tabiat tovushlari, qushlarning sayrashi).
- Emotsional holat buziladi (tez jahli chiqadi).
- Hayotga bo'lgan qiziqish so'nadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Afaziya va uning turlari, xususan sensor afaziya masalalari bo'yicha bir qator o'zbek va xorijiy olimlarning tadqiqotlari mavjud. Shirinova D. afaziya va logopedik ishlovlarning tuzilishi haqida ilmiy izlanish olib borib, bemorlar bilan ishlash jarayonida qo'llaniladigan metodlar va bosqichlarning samaradorligini yoritadi. Z. Ibodulayevning Tibbiyot psixologiyasi va Umumiy nevrologiya asarlarida esa afaziyaning nevrologik asoslari, psixologik omillari hamda miya faoliyati bilan bog'liq klinik ko'rsatkichlari ilmiy asoslangan.

Sensor afaziyani tashxislash va reabilitatsiya qilishda G'afurov R.ning tadqiqotlari muhim ahamiyat kasb etadi. U logopedik yondashuvlarni tizimlashtirib, amaliy mashg'ulotlarning samarali shakllarini taklif etadi. Mirzayeva O. o'z asarida sensor afaziyali bolalar bilan logopedik yordam metodikasini o'rgangan bo'lib, individual va guruh mashg'ulotlaridagi farqlarga e'tibor qaratadi. Shu bilan birga, Xudoyberganova N. logopedik reabilitatsiyada metodik yondashuvlarni chuqur tahlil qilib, amaliy qo'llash bo'yicha takliflar beradi.

Xorijiy olimlar ham ushbu sohaga oid ilmiy izlanishlar olib borgan. Juravlyova A. sensor afaziyada qo'llaniladigan logopedik yondashuvlarni rus ilmiy maktabi asosida yoritadi. Kolesova L. neyropsixologik yondashuvlarni ishlab chiqqan bo'lsa, Baranova T. afaziyaning turli shakllari va logopedik amaliyotlarini tahlil qilgan. Miroshnikova E. hamda Rahmonov U. sensor afaziyali bemorlar bilan ishlashda qayta tiklash jarayonlarini ko'rsatadi. Eng so'nggi tadqiqotlardan biri sifatida Sultonova L.ning ishlari afaziyaning tashxisi va logopedik nazariyalarning rivojlanishini yoritadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi sensor afaziyada olib boriladigan logopedik ishlarning samaradorligini aniqlashga qaratildi. Ma'lumotlar bemorlar bilan bevosita logopedik mashg'ulotlar, kuzatish va suhbat orqali yig'ildi. Shuningdek, maxsus testlar, savolnomalar hamda logopedik diagnostika materiallari qo'llanildi. Bemorlarning nutqiy faoliyatini baholashda fonematik idrokni aniqlovchi topshiriqlar, o'qish va yozishdagi xatolarni qayd etish, shuningdek, qisqa matnlarni eshitish va tushunish darajasini baholash metodlari qo'llanildi. Olingan ma'lumotlar sifat jihatdan tahlil qilindi, bunda bemorlarning nutqiy o'zgarishlari, logopedik mashg'ulotlar davomida shakllangan ko'nikmalar va individual yondashuv samaradorligi solishtirildi. Natijalar miqdoriy hisob-kitoblar yordamida ham baholanib, mashg'ulotlarning qaysi bosqichlari ko'proq ijobiy samara bergani aniqlab borildi. Shu asosda ma'lumotlar umumlashtirilib, tahliliy xulosalar chiqarildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sensor afaziyada olib boriladigan logopedik korreksion ishlar uch bosqichda amalga oshiriladi. Har bir bosqichda bemorning og'zaki nutqi, eshituv idroki, yozma nutqi hamda fonematik sezgirligi izchil shakllantiriladi.

1-bosqich: Nutqni eshitish va tushunishga o'rgatish

Dastlab logoreyani tugatish vazifasi qo'yiladi. Bunda bemor nutqni eshitish va tushunishga o'rgatiladi. Magnitofon metodidan foydalaniladi: bemorga to'g'ri talaffuzda yozilgan so'zlar eshittiriladi va ularga mos rasm ko'rsatiladi. Masalan: "gul" so'zi va uning rasmi, "quyosh" so'zi va uning rasmi, "mushuk" so'zi va uning rasmi.

Rasmlarning tagiga bosma harflarda predmet nomi yozilishi shart. Bemor so'zlarni ovoz chiqarib o'qiydi va bosma yozuvni topadi. Bu jarayon bemorning lug'at boyligini kengaytirishga xizmat qiladi. Mashg'ulotlarda mevalar, sabzavotlar, hayvonlar, sonlar, oy va kun nomlari kabi mavzular qo'llaniladi.

Matematik ko'nikmalar ham shakllantiriladi. Masalan, birdan o'ngacha bo'lgan sonlarni eshitib topish, teskari sanash, juft va toq sonlarni farqlash, oddiy amallarni bajarish.

Misol: $7 + \dots = 9$, $5 - \dots = 2$.

Logoped "ikki" sonini aytadi, bemor esa uning yozma ko'rinishi va rasmini ko'rsatadi. Shu tarzda ko'paytirish jadvali ham eshitish, tushunish va yozish orqali yodlanadi.

Qisqa jumlar ham eshittiriladi va rasmlar bilan mustahkamlanadi. Masalan: "Gulga suv quydim", "Qizil olma", "Yashil shar", "Kichkina mushukcha". Shuningdek, syujetli rasm oldiga qo'yilib, logoped 4–5 jumladan iborat matnni o'qiydi. Bemor kerakli jumlagi mos rasmni tanlaydi.

2-bosqich: Mustaqil jumla tuzishga o'rgatish

Bu bosqichda bemor matnda bo'lmagan jumalarni tushunishga o'rgatiladi. Logoped jumlaning o'qiydi, bemor esa unga mos rasmni tanlaydi. Shu jarayonda bemor sxema belgilaridan foydalanib, jumladagi so'zlarga mos shakllarni joylashtiradi.

Masalan: "Qizil olmani yedim" jumlasida bemor yordamchisiz mustaqil jumla tuzishga o'rganadi. Bu mashg'ulotlar nutqiy tafakkurni faollashtirish va mustaqil fikrlashni shakllantirishga xizmat qiladi.

3-bosqich: So'z ma'nosini farqlash va tovush–harf bog'liqligini shakllantirish

Uchinchi bosqichda bemor aniq so'zlar ma'nosini tushunishga o'rgatiladi. Logoped bemor oldiga 15–20 ta predmet rasmi qo'yadi va ularni ikki guruhga ajratishni topshiradi. Masalan: "mevalar va sabzavotlar", "hayvonlar va kiyimlar".

Keyinchalik logoped talaffuz qiladi, bemor esa aytilgan predmetni ajratib beradi. Bu jarayonda artikulyatsion jihatdan yaqin bo'lgan tovush va harflardan foydalaniladi. Masalan, b, l, s harflari. Bemor ushbu harflar bilan boshlanuvchi rasmlarni to'g'ri tanlaydi: bosh, bola, limon, lab, sabzi, savat.

Tovushlarni farqlash mashqlari o'tkaziladi:

- Logoped tovushni talaffuz qiladi, bemor esa mos rasmni ko'rsatadi.
- Rasmdagi so'zning birinchi tovushi talaffuz qilinadi va bemor unga mos kartochkani tanlaydi (masalan: *uzum, lola, bola*).

- Bemor ko'zlarini yumgan holda bo'rtma harfni ushlab, talaffuz qiladi.
- Bemor tovushlarni oynaga qarab takrorlaydi, talaffuzi diktofonga yozib olinib, qayta eshittiriladi.
So'zlarni farqlash mashqlari ham o'tkaziladi:
- Tovush jihatidan uzoq so'zlar: *bosh–qorin, quloq–oyoq, ko'z–oyoq*.
- Ritmik jihatdan o'xshash so'zlar: *hol–chol, aka–uka, opa–uka*.
- Akustik jihatdan yaqin so'zlar: *gul–kul, sim–shim, mosh–bosh*.

Bunda juft tovushlar, jarangli va jarangsiz tovushlarni farqlash mashqlari qo'llanadi.

So'z va jumlar bilan ishlash davomida bemor rasmlardan gap tuzadi, yozma kartochkani joylashtiradi, so'ng daftariga ko'chiradi va ovoz chiqarib o'qiydi. Logoped jumlaning talaffuz qiladi, bemor esa rasm orqali moslashtiradi.

Shuningdek, bemor jumladagi asosiy so'zni ajratadi, uni harflardan hosil qiladi va bir necha marta o'qib takrorlaydi. Shu jarayon bilan bir vaqtda o'qish va yozish malakalari shakllantiriladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Sensor afaziya – tilni tushunish va ifodalashdagi jiddiy qiyinchiliklarga olib keladigan asabiy holat bo'lib, u ko'pincha bosh miya jarohatlari yoki insult natijasida yuzaga keladi. Ushbu holatda tilni qabul qilish, so'zlarni eshitish hamda ularni mantiqiy tahlil qilish jarayonida buzilishlar kuzatiladi.

Logopedik ish sensor afaziyani davolashda muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki logopediya mashg'ulotlari orqali nutqni qayta tiklash, kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish va bemorning o'zini ifoda etish qobiliyatini shakllantirish mumkin.

Logopedik faoliyatning samarali bo'lishi uchun individual yondashuv zarur. Mashqlar va metodlar bemorning holatiga mos ravishda tanlanishi lozim. Mashg'ulotlar davomida afaziya bilan kasallangan bemorlarning nutqi rivojlanadi, so'zlarni eslab qolish va eshituv ko'nikmalari qayta tiklanadi.

Shuningdek, sensor afaziyali bemorlar bilan ishlashda psixologik yondashuv ham alohida ahamiyatga ega. Chunki bemorning o'zini anglash, atrofdagilar bilan aloqada bo'lish istagi davolash jarayonida muhim omil hisoblanadi.

Shunday qilib, sensor afaziya bilan ishlashda logopedik metodlarning muvaffaqiyati ko'proq individual yondashuvga, bemorning ehtiyojlari va imkoniyatlariga mos metodlarning tanlanishiga bog'liqdir. Logopediya mashg'ulotlari natijasida bemorlarning nutq va til ko'nikmalari yaxshilanadi, samarali kommunikatsiya o'rnatiladi va bemorlarning jamiyatga integratsiyasi sezilarli darajada yuksaladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Shirinova, D. (2019). Afaziya va uning logopedik tuzilgan ishlovlari. Toshkent: Ilm-Zirve nashriyoti.
2. Ibodullayev, Z. (2019). Tibbiyot psixologiyasi. Darslik, 3-nashr. Toshkent, 494 b.
3. Ibodullayev, Z. (2021). Umumiy nevrologiya. Darslik. Toshkent, 312 b.
4. Ibodullayev ensiklopediyasi (2022). www.asab.uz.
5. G'afurov, R. (2020). Sensor afaziya: tashxis va rehabilitatsiya usullari. Toshkent: Fan va texnologiya.
6. Mirzayeva, O. (2018). Logopedik yordam: sensor afaziyali bolalar bilan ishlash usullari. Toshkent: O'zbekiston davlat nashriyoti.
7. Xudoyberganova, N. (2017). Afaziya va logopedik rehabilitatsiya: metodik yondashuvlar. Toshkent: O'zbek pedagogika nashriyoti.
8. Juravlyova, A. (2015). Sensor afaziya va unga qarshi kurashda logopedik yondashuvlar. Moskva: MGU nashriyoti.
9. Kolesova, L. (2016). Sensor afaziya bilan kasallangan bolalar: neyropsixologik yondashuv. Sankt-Peterburg: Nauka.
10. Baranova, T. (2014). Afaziya va uning turli shakllari: klinik va logopedik yondashuvlar. Moskva: Akademiya nashriyoti.
11. Miroshnikova, E. (2012). Sensor afaziya bilan kasallangan bemorlar bilan logopedik ish. Yekaterinburg: UrFU nashriyoti.
12. Rahmonov, U. (2021). Sensor afaziyada qayta tiklash va logopedik yordam. Toshkent: Ma'rifat.
13. Sultonova, L. (2023). Afaziya va uning tashxisi: logopedik nazariyalar va amaliyotlar. Toshkent: Davlat pedagogika nashriyoti.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.